

FAKTA: abort och preventivmedel i Nicaragua

Fyra länder i världen har totalförbud mot abort: Chile, El Salvador, Malta och sedan hösten 2006 även Nicaragua. Sedan totalförbudet mot abort infördes i Nicaragua finns flera vittnesmål om kvinnor som vägrats sjukvårdsbehandling efter misslyckade illegala aborter eller vid blödningar i samband med graviditet, på grund av att läkarna varit rädda att kopplas samman med abort. Flera kvinnorrättsorganisationer i Nicaragua har börjat registrera de kvinnor som man anser har dött som direkt resultat av att de har nekats rätten till abort. Enligt organisationen CISAS har minst 120 kvinnor dött till följd av abortförbudet (uppskattningar till och med 2008). Dock beskriver kvinnorrättsorganisationerna att det är svårt att få information från sjukhusen på grund av att frågan är så politiskt känslig. Därför är alla siffror mycket osäkra.

Under hösten 2008 inledde den nicaraguanska regeringen en granskning av flera frivilligorganisationer – både lokala och internationella - under förevändningen av misstänkt penningtvätt och stöd till olaglig verksamhet. Flera av organisationerna som utsatts för granskning arbetar med sexuella och reproduktiva rättigheter, och enligt dem är granskningen ett sätt från regeringens sida att tysta de organisationer som förespråkar att rätten till terapeutisk abort återinförs.

Lagstiftning

Det var under fullt pågående presidentvalskampanj som det nicaraguanska parlamentet i oktober 2006, efter starka påtryckningar från katolska kyrkan, röstade igenom den kontroversiella lagändringen som gjorde att landet gick från en redan konservativ abortlagstiftning, till en av världens strängaste. Ändringen innebar att paragraf 165, som funnits i 130 år och som erbjöd straffrihet i samband med terapeutisk abort, det vill säga då en graviditet innebar fara för kvinnans liv eller om fostret var gravt missbildat, togs bort ur brottsbalken. I vissa länder gäller terapeutisk abort även i fall av incest eller våldtäkt, men så var inte fallet i Nicaragua. År 2005, året innan abortförbudet röstades igenom, utfördes dock endast sex lagliga terapeutiska aborter, resten utfördes illegalt.

Idag riskerar en person som utför en abort i Nicaragua mellan ett och tre års fängelse, beroende på omständigheterna. Även kvinnan som genomgår aborten riskerar fängelsestraff på upp till två år. Nyligen slog FN: s tortyrkommitté fast att lagstiftningen utgör en stor risk för kvinnors rättigheter och jämförs med tortyr. Kommittén menar vidare att lagstiftningen strider mot tortyrkonventionen som den nicaraguanska regeringen förbundit sig att följa. Slutligen konstateras det att abortförbudet dessutom hindrar kvinnor från att få livsavgörande vård.

Preventivmedel och sexualkunskap

I städer är det lätt att köpa preventivmedel, förutsatt att man har råd. Kondomer säljs i var och varannan mataffär och apotek, och det finns kvinnoorganisationer som erbjuder gratis p-sprutor. Dagen-efter-piller finns också att få tag på. Däremot är det betydligt svårare att få tag i preventivmedel på landsbygden. Sexualkunskap ska ingå i den obligatoriska skolundervisningen, men på många håll är den mycket knapphändig. Katolska kyrkan, i egenskap av remissinstans, lyckades under 2005 stoppa ett nytt och modernare sexualundervisningsmaterial som tagits fram. Flera frivilligorganisationer erbjuder

sexualundervisning till skolungdomar, men det är inte alltid de släpps in i de skolor som har en mer katolsk profil.

Skillnad landsbygd - stad

Flera kvinnokliniker genomför aborter i hemlighet, men de finns främst i större städer. Kvinnor på landsbygden och mindre orter är hänvisade till självbehandling eller traditionella barnmorskor. För den rikare delen av befolkningen innebär abortförbudet betydligt mindre besvär. Kan du betala för dig är det lätt att resa till Kuba eller USA där det är tillåtet med abort, alternativt besöka en privat klinik som är villig att hjälpa dig med en illegal abort.

Kyrkans roll

Initiativet till totalförbudet mot abort kom från katolska kyrkan i samförstånd med flera evangeliska kyrkor. Katolska kyrkan har länge bedrivit ett aktivt påverkansarbete mot abort, och hösten 2006 lämnade de in ett förslag till lagändring till parlamentet med över 200 000 namnunderskrifter. Tre veckor senare var lagändringen ett faktum, trots högljudda protester från både civila samhället och det internationella givarsamfundet. Eftersom det nuvarande regeringspartiet, FSLN, var beroende av att hålla sig vän med kyrkan under den pågående valkampanjen för att inte förlora röster, är den allmänna meningen att de ”sålde sig”, strängare abortlagstiftning mot kyrkans välsignelse.

Civila samhällets organisering

Det civila samhället agerade snabbt och kraftfullt på abortförbudet. Organiseringen bland kvinnorrättsorganisationer i Nicaragua är stark och de har fått stort gensvar i media, både nationellt och internationellt. Sedan abortförbudet infördes har de också lämnat in över 60 anmälningar till Högsta domstolen om att totalförbudet mot abort bryter mot Nicaraguas grundlag. I oktober 2008 meddelade Högsta domstolen att man ska tillsätta en kommission som ska granska anmälningarna. Dock har inget datum satts för när granskningen ska vara avslutad.

Text och research: Lisa Hanson och Roxana Ortiz